Orędownik Samorządu

ORGAN ZWIĄZKU GMIN WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Prenumerata wynosi 2 zł kwartalnie
Opłata poczt. opłac. ryczałtem
Telefony: Magistrat-Katowice. Po południu Nr. 25-08

Wychodzi 1-go i 15-go dnia miesiąca
Redakcja i Administracja: Katowice, ratusz pokój 1
Redaktor: **Stanisław Kuhnert, Katowice**
syndyk Związku Gmin Woj. Śl.

Ogłoszenia: Jednołamowy wiersz milim. 10 gr. Przed tekstem 20 gr za wiersz mm. Rach. w P. K. O. 304 227

Nr. 10 i 11. Katowice, 15-go maja i 1-go czerwca 1926 r. Rok II.

Prosimy wszelkie składki związkowe i przesyłki pieniężne na rzecz Związku Gmin Woj. Śląskiego przesyłać na konto Związku do P. K. O. nr. 300 802 w Katowicach.

Zarząd.
Związku Gmin Woj. Śląskiego

Okólnik L. Sm. 77-66.

Na dniu 24. kwietnia bm. wydał Śląski Urząd Wojewódzki — Wydział Samorządowy — pod powyższą liczbą okólnik, który stwierdza, że 1) niektóre urzędy gminne zwracają się do Sejmu Śląskiego, względnie do komisji sejmowej wprost z wnioskami i petycjami oraz że 2) należy pouczyć urzędy gminne, by w przyszłości zaniechały tej drogi, kierując odnośne wnioski pp. do właściwej władzy przełożonej.

Okólnik ten jest znamiennym znakiem czasu. Faktycznie bowiem liczne zarządy gmin korzystają z uprawnień obywatelskich i z bolami swemi zwracają się wprost do posłów. Z drugiej znów strony władze przełożone, jak starostwa i województwo zupełnie słusznie chcą być poinformowane o zamierzaniach urzędów gminnych. Natrafiamy tu więc na rozbieżność pewną, która musi być dość poważną, jeżeli w celu usunięcia jej Urząd Wojewódzki uciekać musi się aż do okólnika.

Rozbieżność ta istnieje rzeczywiście a ma tak poważne przyczyny, że jeden ten okólnik na usunięcie rozbieżności i jej przyczyn stanowczo nie wystarczy.

Główna przyczyna — o której dzisiaj pisać chcemy — leży na polu personalnem naszych władz wojewódzkich i nieraz starościńskich. Na odnośnych stanowiskach zasiadają w bardzo licznych wypadkach ludzie, którzy nie zapoznali się do tej pory z istotą, celem i zadaniem samorządu terytorjalnego, którzy tego samorządu albo nie rozumieją albo rozumieć go nie chcą, o ile go często nawet nie chcą zgoła uznawać. Nie tak dawno przecież pewień dygnitarz wojewódzki twierdził, że połowa naczelników śląskich gmin to ludzie nieodpowiedni. Ile w tem twierdzeniu przesady i, nieznajomości warunków i ludzi oraz nieorjentowania się w naszych stosunkach, łatwo stwierdzi każdy obeznany ze sprawami samorządu. Następstwem podobnego oceniania naszego samorządu jest fakt, iż w nader licznych wypadkach traktuje się sprawy samorządu po macoszemu. Dowodzą tego niezliczone podania i prośby gmin, albo nie załatwiane wcale, albo załatwiane po kilku, czy kilkunastu miesiącach.

Wystarczy przejrzeć pobieżnie korespondencję gmin choćby tylko z Wydziałem Skarbowym i podległemi temuż urzędami oraz z wydziałem O. P. i tegoż organami a odrazu zrozumie się, dla czego urzędy gmin uciekają się o pomoc do Sejmu. Zmianę na lepsze sprowadzić mógłby tu jedynie drugi okólnik, utrzymany w tonie kategorycznym, a obowiązujący władze wojewódzkie i starościńskie do możliwie rychłego załatwiania spraw gminnych. Przydałaby się w tymże okólniku także wzmianka, iż urzędy i rady gminne to przecież nie minores gentes ale poważne ostoje ładu i porządku publicznego a zatem doniosłe czynniki w utwierdzaniu podstaw państwa.

eska.

—o—

Proszę uprzejmie o nadesłanie abonamentu za II. kwartał (i zaległego za I. kwartał) 1926 r.

Spłata zaliczek podatkowych.

(Okólnik.)

Wydział Skarbowy w Katowicach uwiadomił gminy, że zaliczki, udzielane w latach 1923 i 1924 na pokrycie wydatków będącem wówczas prawie że bez dochodów gminom, należy spłacić, o ile gmina nie chce dopuścić do zajęcia jej wpływów. Po okazaniu się odnośnego okólnika, Związek Gmin natychmiast interwenjował w Wydziale, zabiegając o rozłożenie spłat na raty przynajmniej do końca br. Również udał się związek do mini - sterstwa skarbu, które przyrzekło dać swoje zezwolenie na spłatę ratami. Powiadomiono o tem zainteresowane gminy okólnikiem Związku z dnia 3 kwietnia br. l. dz. 1265/26. Zarazem Związek doniósł, iż należy natychmiast wnieść podanie do Wydziału z uzasadnieniem wniosku o spłaty w ratach.

Przypominamy tę sprawę, jako b. pilną, bo dowiadujemy się z kilku gmin, iż Wydział rzeczywiście zajął bież. wpływy. Równocześnie prosimy o przesłanie nam odpisu podania do wiadomości.

Przy sposobności odsyłamy zarządy gmin naszych do artykułu „Waloryzacja zaliczek podatkowych“ w nr. 7-ym „Orędownika“ z 1. 8. 1925 i ponownie wzywamy wszystkie gminy, aby

1. zbadały, czy udzielone im swego czasu zaliczki na wpływy podatkowe (do 1 maja 1924) potrącono im przy zastosowaniu par. 6 rozporządzenia z 27. 12. 1924 (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 1030) t. j. w wysokości 20 proc. sum, uzyskanych przy zastosowaniu skali par. 2 rozporządzenia z 14. 5. 1924 (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 441) a
2. jaknajwcześniej powiadomiły nas o ewentl. niedokładnościach w tym względzie. Uwiadomienie to winno zawierać dokładne dane co do czasu i wysokości (w markach polskich) udzielanych zaliczek, oraz kwoty, potrącone przez Wydział Skarbowy.

Równocześnie prosimy zarządy gmin, aby podały nam niezwłocznie te kwoty, jakie Wydział Skarbowy zwaloryzował w pełnych 100 proc. Waloryzacja taka jest niedopuszczalną według oświadczenia Ministerstwa Skarbu z dnia 20 stycznia 1925 L. 3627-D. B., o czem uwiadomił nas Wydział sam pismem swojem z dnia 29 stycznia 1925 L. 5674-386-IV., ogłoszonem również w nr. 7 „Orędownika“.

Biuro Związku Gmin Woj. Śl.

—o—

Prosimy wszelkie składki związkowe i przesyłki pieniężne na rzecz Związku Gmin Woj. Śląskiego przesyłać na konto Związku do P. K. O. nr. 300 802 w Katowicach.

Zarząd
Związku Gmin Woj. Śląskiego.

O składki do Zakładu Ubezp.

W dniu 11 maja br. rozpatrywała subkomisja agrarna Sejmu Śląskiego nagły wniosek dotyczący wstrzymania i ograniczenia należności Zakładu Ubezpieczeń w Król. Hucie od wypadków w rolnictwie za lata 1924 do 1926.

Referent subkomisji, poseł Szuścik, przedstawił, iż dotychczasowy pobór należytości przez Zakład Ubez - pieczeń od wypadków jest zbyt uciążliwy dla rolnict - wa i przekracza jego możność płatniczą, tembardziej, że wymierzono naraz w roku bieżącym należytości za lata 1924 a także zaliczki za lata 1925 i I. półrocze 1926, które wynoszą 208—300 proc. od podatku gruntowego. Rolnicy nie są w stanie w obecnym czasie należytości tych uiścić i zachodzi konieczność rozłożenia ciężaru choćby na 3 raty.

W wyniku przeprowadzonej dyskusji uchwalono wniosek, iż należytość, wymierzoną w roku 1926 przez Zakład Ubezpieczeń od wypadków w Król. Hucie za rok 1924 i zaliczkę za lata 1925 i 1926 należy rozłożyć płatnikom **na 3 raty płatne 1. lipca, 1. września i 1. listopada br.**

Należy teraz odczekać, jakie zajmie stanowisko plenum Sejmu wobec wniosku.

Ustawa

z dnia 14. kwietnia 1924 roku
w brzmieniu noweli z dnia 17. maja 1926 roku
o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych w Województwie Śląskiem.*)

Część pierwsza.

PODATKI.

A. Przepis ogólny.

Art. 1.

Uchwała w sprawie pobierania samoistnych podatków komunalnych podlegają zatwierdzeniu władz nadzorczych; natomiast uchwały w sprawie pobierania dodatków komunalnych do podatków państwowych wymagają zatwierdzenia przez władze nadzorcze tylko w wypadku w art. 11. przewidzianym.

B. Poszczególne podatki.

1. Podatki od gruntów i budynków poza obszarem gmin miejskich.

Art. 2.

1. Od gruntów i budynków położonych poza obszarem gmin miejskich mogą być pobierane podatki komunalne tylko w postaci dodatków do podatków państwowych od gruntów i budynków.

2. Z dozwolonego ustawą z dnia 15. czerwca 1923 roku (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 65, poz. 505) najwyższego łącznego obciążania gruntów i budynków położonych poza obszarem gmin miejskich podatkami komunalnemi otrzymują:

a) gminy wiejskie 40 proc.,
b) powiatowe związki komunalne 60 proc.

3. Gminy wiejskie mogą przekroczyć normę 40 proc. tylko za zgodą Wydziału Powiatowego. W braku zgody rozstrzyga Rada Wojewódzka. Władza ta decyduje także w razie zarzutu Wydziału Powiatowego przeciwko uchwalonej przez gminę wiejską normie 40 proc. i niższej. Zarzut może być wniesiony w ciągu 14 dni po otrzymaniu wiadomości urzędowej o uchwale gminnej.

4. Do czasu wprowadzenia na obszar Województwa Śląskiego państwowego podatku od nieruchomości, gminy wiejskie mogą pobierać samoistny podatek od budynków. Do wymiaru i poboru tego podatku stosują się przepisy podane w ustępach 2. i 4. art. 4. niniejszej ustawy. Dochód z tego tytułu przypada wyłącznie gminom wiejskiem nawet wtenczas, gdyby po wprowadzeniu państwowego podatku od nieruchomości gminy wiejskie pobierały ten dochód w formie dodatku od państwowego podatku od nieruchomości.

2. Podatek od gruntów na obszarze gmin miejskich.

Art. 3.

1. Podatek komunalny od gruntów, położonych na obszarze gmin miejskich może być pobierany w postaci dodatku do państwowego podatku gruntowego albo w postaci samoistnego podatku.

2. Podatkowi komunalnemu od gruntów podlegają także grunty wolne od państwowego podatku gruntowego. Podatek komunalny od tych gruntów może być pobierany tylko w postaci podatku samoistnego.

3. W uchwale Związku Komunalnego, dotyczącej pobierania samoistnego podatku, mogą być przyjęte, jako podstawy wymiaru podatku w obu wypadkach przewidzianych w poprzednich ustępach: przychód, czynsz najmu względnie dzierżawy, wartość czynszowa (wartość użytkowa), wartość gruntów według samodzielnej klasyfikcji gminnej, albo też połączenie kilku z tych podstaw.

4. Place budowlane oraz grunty, które uzyskały charakter placów budowlanych, oraz zyskały na cenie wskutek pociągnięcia linji regulacyjnej ulic i placów miejskich, mogą być opodatkowane na rzecz gmin miejskich samoistnym podatkiem w silniejszym stopniu także poza granice, określone w art. 14. ustawy z dnia 15. czerwca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 505).

Z opodatkowania wyżej określonych gruntów mogą korzystać także gminy wiejskie, posiadające charakter uzdrowisk.

5. Z dozwolonego ustawą z dnia 15. czerwca 1923 roku (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 65, poz. 505) najwyższego łącznego obciążenia gruntów na obszarze gmin miejskich podatkami komunalnemi, gminy miejskie niewydzielone mogą korzystać do wysokości 70 proc., a powiatowe związki komunalne do wysokości 30 proc., gminy miejskie wydzielone do wysokości 100 proc.

6. W tych powiatowych związkach komunalnych, w których ilość gmin wiejskich o charakterze miejskim przekracza 60 proc., dochód z podatku gruntowego dzieli się, jak następuje: Gminy otrzymują 40 proc., Powiatowe Związki Komunalne 60 proc.

7. Od wszelkich wymienionych w artykule 3. podatków gruntowych zwalnia się kooperatywy lub spółdzielnie budowlane.

3. Podatek od budynków na obszarze gmin miejskich.

Art. 4.

1. Podatek komunalny od budynków położonych na obszarze gmin miejskich mogą pobierać tylko gminy miejskie.

2. Przepis artykułu 3. ust. 3. stosuje się odpowiednio do podstawy wymiaru samoistnego podatku od budynków. Budynki, niepodlegające państwowemu podatkowi od nieruchomości w myśl artykułu 13. ustawy, z dnia 17. grudnia 1921 r. (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 2, poz. 6 z 1922 r.) winny być zwolnione od samoistnego podatku.

3. Z chwilą, gdy w Województwie Śląskiem zostanie pobierany państwowy podatek od nieruchomości przekazany gminom miejskim ustawą z dnia 17. grudnia 1921 r. (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 2, poz. 6, z 1922 r.), gminy te także w górnośląskiej części Województwa Śląskiego będą miały prawo pobierać podatek od budynków w postaci dodatku do państwowego podatku od nieruchomości albo w postaci samoistnego podatku, który się wymierza według przepisu zawartego w zdaniu pierwszem ustępu poprzedniego.

4. Nowo wznoszone budowle, jak również części nadbudowane i przybudowane, tak mieszkalne, jak i przeznaczone dla celów handlowych i przemysłowych, zwalnia się z wymienionych w artykule 4. podatków.

4. Podatek od kopalń.

Art. 5.

1. Na rzecz związków komunalnych pobiera się samoistny podatek od kopalń, a mianowicie od cynku, węgla i ołowiu.

2. Podatek wymierzany będzie od ilości sprzedanego minerału na tych samych zasadach, co podatek państwowy węglowy w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy i nie może przenosić 1 proc. ceny względnie wartości sprzedaży. Podatek może być różniczkowany według gatunków minerału.

3. Uchwały w przedmiocie tego podatku podlegają zatwierdzeniu Rady Wojewódzkiej.

---

*) Uwaga: Ustępy, podane tłustym drukiem, wyjęte są i wstawione do niniejszej ustawy z uchwalonej noweli.

4. Obowiązane do zapłaty podatku tego są kopalnie minerałów wymienionych w ust. 1. Uprawniony do wymiaru i poboru jest Urząd Wojewódzki, który go rozdziela w myśl ustępu 5) tegoż artykułu.

5. Z podatku od kopalń korzystają:

a) gminy, na których obszarze znajdują się kopalnie w wysokości 50 proc.;

b) powiatowe związki komunalne, na których obszarze znajdują się kopalnie w wysokości 25 proc.

c) wszystkie inne gminy Województwa Śląskiego nieobjęte pad a) w wysokości ogólnej 25 proc.

Gminy, których mieszkańcy zatrudnieni są w kopalniach, znajdujących się na obszarze innej gminy, są uprawnione do proporcjonalnego, przez Radę Wojewódzką ustalić się mającego udziału w dochodach określonych pod a). Te same gminy mogą korzystać z dochodów określonych pod c.

5. Podatek od lokali.

Art. 6.

1. Gminy miejskie i wiejskie mogą pobierać podatek za zajmowanie lokali lub ich części w hotelach, pensjonatach, pokojach umeblowanych, gospodach, zajazdach lub domach noclegowych (podatek hotelowy).

2. Podatek hotelowy obciąża osoby, korzystające z lokali lub ich części. Do ściągania podatku tego obowiązany jest właściciel przedsiębiorstwa hotelowego, który odpowiada za wpływ podatku.

Art. 7.

Na rzecz Związków Komunalnych Województwa Śląskiego pobierany będzie dodatek do państwowego podatku przemysłowego określony w art. 119. ustawy z dnia 15. lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 550).

Dodatek komunalny do państwowego podatku przemysłowego, który opłacają od obrotu przedsiębiorstwa i zajęcia wymienione w art. 1. ustawy z dnia 15. lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 550) przypada:

1. miastom od przedsiębiorstw i zajęć wykonywanych na ich obszarze; miasta niewydzielone, a w cieszyńskiej części Województwa także miasta wydzielone obowiązane są przekazywać Powiatowym Związkom Komunalnym 15 proc. wpływów z tego podatku w ciągu dni 7 od ich otrzymania.
2. Powiatowym Związkom Komunalnym, od przedsiębiorstw i zajęć wykonywanych na obszarze gmin wiejskich o charakterze miejskiem oraz gmin wiejskich. Powiatowe Związki Komunalne są zobowiązane przekazywać każdej gminie wiejskiej bez względu na jej charakter 65 proc. wpływów z podatku pobranego z tego tytułu na obszarze danych gmin i to w ciągu 7 dni od otrzymania tychże wpływów.

Dodatek komunalny od opłat za świadectwa przemysłowe i karty rejestracyjne przypada gminom miejskiem i wiejskiem od zajęć przemysłowych i przedsiębiorstw wykonywanych na obszarze tychże gmin. Gminy wiejskie o charakterze miejskim i gminy wiejskie otrzymują dochody z tego tytułu przez Powiatowe Kasy Komunalne w ciągu 7 dni od pobrania tych wpływów przez Kasy Komunalne.
1924 r.)

(Skreśla się cały art. 8 ustawy z dnia 14. kwietnia).

7. Podatek dochodowy.

Art. 9.

Co do dodatków do państwowego podatku dochodowego na rzecz związków komunalnych oraz udziału w tym podatku obowiązują postanowienia ustaw państwowych, z uwzględnieniem postanowień poniższych art. 9a do 9f:

Art. 9 a.

Udział w państwowym podatku dochodowym obliczony od dochodu do 15.000 zł rocznie według skali art. 23 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr. 58, poz. 411) oraz dodatek do tego podatku określony w ustępie 2. lit. a) art. 24. tejże ustawy od dochodu do 15.000 zł rocznie, tudzież udział w państwowym podatku dochodowym obliczony według skali art. 111. tejże ustawy, oraz dodatek do tego podatku, określony w ustępie 2. lit. b) art. 24. tejże ustawy przypada gminie przypisu podatku.

Art. 9 b.

Udział w państwowym podatku dochodowym, obliczonym według skali art. 23. ustawy o państwowym podatku dochodowym z dnia 30. kwietnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 58, poz. 411) od dochodu ponad 15.000 zł rocznie, oraz dodatek do tego podatku, określony w ustępie 2. lit. a) art. 24. wymienionej ustawy od dochodu ponad 15.000 zł rocznie według podanej skali, rozdziela się na gminy i Powiatowe Związki Komunalne według następujących zasad:

1. Jeżeli miejsce wykonywania przedsiębiorstwa zbiega się z siedzibą przedsiębiorstwa w jednej gminie, wtedy gmina ta, z wyjątkiem miasta Katowic, z udziału, a na górnośląskiej części Województwa także z dodatku przypadającego z tego przedsiębiorstwa, otrzyma z góry 40 proc., pozostałe 60 proc. dzieli się na gminy zamieszkania pracowników umysłowych i fizycznych danego przedsiębiorstwa w stosunku do ilości pracowników, przyczem ilość niżej 20 nie będzie uwzględniona.
2. Jeżeli siedziba przedsiębiorstwa i miejsce wykonywania przedsiębiorstwa znajdują się na obszarze dwóch różnych gmin, wtedy gmina siedziby przedsiębiorstwa, z wyjątkiem miasta Katowic, otrzymuje z góry 15 proc., gmina wykonywania przedsiębiorstwa z góry 25 proc., pozostałe zaś 60 proc. dzieli się na gminy zamieszkania pracowników umysłowych i fizycznych według zasad podanych pod punktem 1).
3. Jeżeli przedsiębiorstwo prowadzi dwa lub więcej zakładów na obszarze dwóch lub więcej gmin, wtedy gminy siedziby przedsiębiorstwa, z wyjątkiem miasta Katowic, otrzymują z góry 15 proc., gminy wykonywania przedsiębiorstwa z góry 25 proc., które rozdziela się na owe gminy w stosunku do ilości pracowników zatrudnionych w zakładach położonych na ich obszarze, pozostałe 60 proc. dzieli się na gminy zamieszkania według zasad podanych pod punktem 1).
4. Jeżeli jeden zakład rozciąga się na powierzchni, lub pod powierzchnią dwóch lub więcej gmin, wtedy kwoty przypadające z tego zakładu na gminy wykonywania przedsiębiorstwa dzieli się według wielkości zabudowanego na powierzchni terenu zakładowego z wyłączeniem terenów, zajętych pod domy mieszkalne i dojazdowych torów przemysłowych.

5. Za gminę wykonywania przedsiębiorstwa uważać należy przy stosowaniu przepisów tego artykułu gminę, na której obszarze znajdują się zakłady samoistne, pomocnicze, lub filje danego przedsiębiorstwa.

Za gminę siedziby przedsiębiorstwa uważa się gminę, na której obszarze znajduje się siedziba zarządu przedsiębiorstwa.

Art. 9 c.

Udział i dodatek, przypadający na dochody z rolnictwa, leśnictwa i rybołóstwa, tudzież z przedsiębiorstw pobocznych, dzielą się w ten sposób, iż gminy przypisu podatku, z wyjątkiem miasta Katowic, otrzymują z góry 10 proc., zaś resztę dzieli się na gminy położenia źródeł dochodowych w stosunku do wielkości obszaru, leżącego w poszczególnych gminach. Udział i dodatek, przypadający od dochodu z innych źródeł, otrzymują gminy przypisu podatku.

Art. 9 d.

Jeśli gminą przypisu jest miasto Katowice, natenczas otrzymuje ono jako gmina przypisu przy rozdziale dochodów przewidzianych powyżej w niniejszym artykule następujący udział:

pod punktem 1 Art. 9 b — 45 proc., zaś gminy zamieszkania pracowników — 55 proc.;

pod punktem 2 i 3 Art 9 b — 25 proc., natomiast gmina wykonywania — 20 proc., a gmina zamieszkania pracowników — 55 proc.;

wreszcie w art. 9 c — 20 proc., zaś resztę — gminy źródeł dochodowych.

Z kwot, przypadających na gminy w myśl postanowień art. 9 a do 9 c niniejszej ustawy oddają Powiatowym Związkom Komunalnym gminy wiejskie o charakterze miejskiem, oraz miasta niewydzielone po 15 proc.

Art. 9e.

Postanowienia art. 9 b) niniejszej ustawy stosują się jedynie do udziału w państwowym podatku dochodowym, oraz na górnośląskiej części Województwa do dodatku od tego podatku, przypadającego na dochody z przedsiębiorstw górniczych, przemysłowych i handlowych.

Art. 9 f.

Rozdziału według przepisów art. 9 a) do 9 d) dokonuje gmina przypisu podatku za wynagrodzeniem 2 procent od kwot wypłaconych poszczególnym Związkom Komunalnym. Szczegółowe przepisy co do postępowania określi rozporządzenie wykonawcze.

8. Podatek od spożycia, zużycia względnie produkcji.

Art. 10.

1. Do wszystkich państwowych podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji z wyjątkiem podatku od węgla, olejów mineralnych, soli i cukru, oraz podatku wymienionego w art. 11. i łącznie z temi podatkami pobierany będzie dodatek na rzecz związków komunalnych.

2. Dodatek ten wynosi 30 proc. podatku od spirytusu i wyrobów wódczanych, wina i win musujących oraz od piwa, a 15 proc. państwowego podatku od innych przedmiotów.

3. Wpływy z tego dodatku przypadają gminom miejskim i powiatowym związkom komunalnym, a to pierwszym w stosunku 60 proc., drugim zaś w stosunku 40 proc. ogólnej sumy wpływów z tego źródła. Podstawę rozdziału między gminy miejskie stanowi procentowa średnia arytmetyczna, ustalona na podstawie liczby mieszkańców w poszczególnych gminach miejskich i podatku przemysłowego, przepisanego na ich terenie za rok poprzedzający rozdział a pomiędzy powiatowe związki komunalne, liczba mieszkańców w poszczególnych powiatach z wyłączeniem gmin miejskich.

4. Powiatowe związki komunalne są obowiązane wypłacić z otrzymanych sum $^1/_3$ część gminom wiej skiem a w cieszyńskiej części Województwa aż do wprowadzenia samorządu powiatowego $^2/_3$ części. Sumy te rozdzielają się między gminy wiejskie według stosunku liczby mieszkańców gmin wiejskich do liczby mieszkańców powiatu z wyłączeniem gmin miejskich, a gminy wiejskie obowiązane są użyć je na cele inwestycyjne oraz na cele konserwacji i urządzeń gminnych.

5. Liczbę mieszkańców określa się według ostatniego urzędowego spisu ludności.

6. Przedmioty podlegające państwowym podatkom od spożycia, zużycia względnie produkcji, nie mogą być obciążone innemi podatkami komunalnemi.

Art. 11.

1. Gminy miejskie na swym obszarze, a powiatowe związki komunalne poza obszarem gmin miejskich, mogą pobierać dodatki do opłat państwowych od patentów na wyrób i sprzedaż trunków, przetworów wódczanych i spirytusowych, pobieranych na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24. maja 1923 r. (Dz. U. R. P. nr. 56, poz. 401).

2. Dodatki te nie mogą przenosić 100 proc. opłaty państwowej od patentów na wyrób względnie 200 proc. opłaty państwowej od patentu na sprzedaż trunków i przetworów wymienionych w poprzednim ustępie i będą pobierane łącznie z opłatami państwowemi.

3. Uchwały w sprawie pobierania tych dodatków podlegają zatwierdzeniu władzy nadzorczej.

4. Powiatowe związki komunalne są jednak obowiązane tym gminom wiejskim, na których obszarze wykonywane są przedsiębiorstwa i zajęcia wymienione w ustępie 1. niniejszego artykułu, wypłacić połowę sumy pobranej w odnośnych gminach tytułem dodatków gminnych do opłat państwowych od patentów na wyrób i sprzedaż trunków, przetworów wódczanych i spirytusowych w ciągu dni 14 po otrzymaniu tych dodatków.

9. Opłata od umów o przeniesienu własności nieruchomości.

Art. 12.

1. Podatki (opłaty) od przyrostu wartości nieruchomości ustanowione na rzecz ciał samorządowych, nie mogą przekraczać 10 proc. przyrostu wartości obliczonej w złocie.

2. Gminy miejskie oraz powiatowe związki komunane mogą wprowadzić opłatę komunalną od umów, od przeniesienia własności nieruchomości. Opłata ta nie może przewyższać 3 proc. sumy, która służy za podstawę wymiaru państwowej opłaty (podatku) od tych umów.

3. Opłaty komunalne wymienione w ustępie 1 i 2 pobierają samoistnie:

a) gminy miejskie, jeżeli nieruchomość jest położona na obszarze tychże gmin,

b) powiatowe związki komunalne, jeżeli nieruchomość jest położona poza obszarem gmin miejskich. Powiatowe związki komunalne są obowiązane przekazać połowę pobranej opłaty tym gminom wiejskiem, na których obszarze nieruchomość jest położona. Jeżeli powiatowy związek komunalny nie uchwalił poboru opłaty, wolno gminom wiejskiem uchwalić ją na rzecz swoją do wysokości 50 proc. sumy, którą byłby uprawniony pobrać powiatowy wydział komunalny.

4. Od wszelkich opłat i podatków wymienionych w artykule 12. zwalnia się kooperatywy i spółdzielnie budowlane, oraz nowe budowle wznoszone przez osoby prywatne.

5. Wszelkie transakcje kupna — sprzedaży, związane z parcelacją obszarów, należących do wielkiej własności ziemskiej, o ile są przeprowadzone przez Urząd Ziemski lub przedsiębiorstwa osadnicze o charakterze użyteczności publicznej, są zwolnione od opłaty podatku od przyrostu wartości.

Podatek od zaprotestowanych weksli.

(Art. 13. skreśla się.)

11. Podatek od spadków i darowizn.

Art. 14.

1. Gminy miejskie i wiejskie mogą pobierać samoistny podatek od przedmiotów spadków i darowizn, położonych na ich obszarze, do wysokości 10 procent państwowego podatku od spadków i darowizn, przypadającego na odnośne przedmioty spadkowe lub darowane.

2. Jeżeli przedmioty spadkowe (darowane) znajdują się w obrębie kilku związków komunalnych, to każdy z nich pobiera podatek w takiej części, jak odpowiada stosunkowi czystej wartości przedmiotów, znajdujących się w obrębie danego związku komunalnego do całej podstawy wymiaru.

3. Szczegółowe przepisy o rozdziale podatku zawierać będzie rozporządzenie wykonawcze, przyczem uwzględnione być powinny następujące zasady:

a) majątek ruchomy, otrzymany w drodze spadku (darowizn) uważa się jako położony w miejscu zamieszkania spadkodawcy (darującego), o ile zaś miejsce to znajduje się poza granicami Państwa w miejscu siedziby władzy, wymierzającej państwowy podatek od spadku (darowizn),

b) długi, z wyjątkiem długów, zabezpieczonych na nieruchomości, uważa się jako ciążące na wszystkich przedmiotach spadkowych w stosunku do ich wartości.

12. Podatek od plakatów i szyldów i podatek od anonsów.

Art. 15.

1. Gminom miejskiem i wiejskiem wolno pobierać od ogłaszających podatek od napisów i ogłoszeń umieszczanych na budynkach, słupach, kioskach lub podobnych miejscach, bądź rozlepianych, roznoszonych, wyświetlanych lub rozpowszechnianych w podobny sposób (podatek od plakatów).

2. Bliższy wymiar i sposób pobierania powyższego podatku określi wzorowo statut podatkowy, który ogłosi rozporządzenie wykonawcze.

3. Od podatku są zwolnione ogłoszenia, zamieszczane w czasopismach wychodzących nie rzadziej, jak w miesięcznych odstępach czasu, ogłoszenia urzędowe, ogłoszenia wyborcze do reprezentacji publicznych, ogłoszenia o odczytach i zgromadzeniach publicznych, oraz ogłoszenia osób, poszukujących pracy.

Podatkowi temu nie podlegają również napisy, znaki i godła, których umieszczenie na widoku publicznym w każdym poszczególnym wypadku nastąpiło wskutek nakazu przepisów prawnych lub postanowień władzy, np. przepisane zewnętrzne oznaczenia zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, lekarzy, adwokatów itd. bez względu na wielkość tego napisu czy godła.

4. Bliższy sposób pobierania podatku od plakatów, szyldów i podatku od anonsów określi wzorowy statut podatkowy, który ogłosi rozporządzenie wykonawcze.

13. Podatek od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk.

Art. 16.

1. Gminy miejskie winny, gminy zaś wiejskie mogą pobierać podatek od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk.

2. Oprócz podatku od wstępu na wyścigi i podobne widowiska, połączone z grą lub zakładami, wolno pobierać także podatki od stawek gry lub zakładów i od wygranych.

3. Do przedstawień teatralnych i występów o wyższej wartości artystycznej lub naukowej, oraz do przedstawień utworów i filmów krajowych winny być stosowane ulgowe stawki podatkowe.

Przedstawienia amatorskie (teatry ludowe) nie podlegają wcale opodatkowaniu.

4. Od zawodów i popisów, urządzanych przez towarzystwa sportowe i gimnastyczne, których użyteczność publiczną uzna zarząd gminy, podatek nie może przenosić 10 proc. ceny wstępu.

14. Podatki od prawa polowania.

Art. 17.

1. Gminy miejskie i wiejskie mogą za wykonywanie prawa polowania pobierać podatek komunalny z tytułu dzierżawy polowania lub innych tytułów prawnych z wyjątkiem prawa własności.

2. Najwyższe normy podatku określi dla poszczególnych stref Rada Wojewódzka.

3. Rozporządzenie wykonawcze może uzależnić wykonywanie prawa polowania od wykazania zapłaty podatku.

15. Inne podatki.

Art. 18.

Gminom miejskim na ich obszarze, a powiatowym związkom komunalnym poza obszarem gmin miejskich, wolno za zgodą Rady Wojewódzkiej pobierać oprócz podatków wymienionych w niniejszej ustawie samoistne podatki obciążające inne źródła, nie wymienione w niniejszej ustawie.

Art. 19.

1. Podatek od majątku i podatek od kapitałów i rent nie może być pobierany na rzecz związków komunalnych.

2. Źródeł, które są obciążone podatkami wymienionemi w tej ustawie, nie wolno ponownie obciążać samoistnemi podatkami, z wyłączeniem podatków, przeznaczonych na ściśle określone inwestycyjne cele, pobieranych w wyjątkowych wypadkach przez oznaczony okres czasu a nie przenoszących 50 proc. podatków ko-

munalnych, dopuszczonych niniejszą ustawą czy to w postaci samoistnych podatków, czy też w postaci dodatków do podatków państwowych.

3. Również nie mogą być pobierane na rzecz związków komunalnych podatki od posiadania przedmiotów majątkowych z wyjątkiem podatku od posiadania przedmiotów zbytku, służących do osobistego użytku (samochodów, ekwipaży, wierzchowców itd.).

C. Podział wpływów z podatków między współuprawnione związki komunalne.

Art. 20.

Przepisy, które wyda Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w rozporządzeniu wykonawczem do ustawy z dnia 11. sierpnia 1923 r. (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 94, poz. 747) celem określenia sposobu obliczenia udziałów kilku współuprawnionych związków komunalnych we wpływach z poszczególnych podatków i celem zapobieżenia wielokrotnemu opodatkowaniu płatników na rzecz związków komunalnych, będą odpowiednio stosowane w Województwie Śląskiem za zgodą Rady Wojewódzkiej.

Wydziałom Powiatowym za rozdział podatków gminnych pomiędzy gminy wiejskie, jakoteż miejskie, nie przysługuje żadne prawo do odszkodowania.

CZĘŚĆ II.

Opłaty i specjalne dopłaty.

A. Opłaty.

Art. 21.

1. Związki komunalne winny pobierać opłaty za używanie komunalnych urządzeń i zakładów dobra publicznego, zaś mogą je pobierać za czynności i poświadczenia urzędowe organów komunalnych (opłaty administracyjne).

2. Uchwały w przedmiocie pobierania powyższych opłat nie podlegają zatwierdzeniu władzy nadzorczej.

3. Władza nadzorcza może jednak zmienić lub znieść uchwały dotyczące opłat w ustępie 1. wymienionych, gdyby się okazało, że dopłaty administracyjne są niewspółmiernie wysokie w stosunku do kosztów utrzymania tej gałęzi zarządu komunalnego, za której czynności opłaty są pobierane.

Art. 22.

1. Przedsiębiorstwa komunanle mają być w ten sposób administrowane, ażeby dochody z nich uzyskane pokrywały conajmniej koszta eksploatacji łącznie z oprocentowaniem i amortyzacją kapitału zakładowego.

2. Uchwały w przedmiocie pobierania opłat za używanie przedsiębiorstw komunalnych względnie cen za dostarczone przez nie przedmioty, nie podlegają zatwierdzeniu władzy nadzorczej. Jeżeli atoli opłaty (ceny) nie pokrywają kosztów łącznie z oprocentowaniem i amortyzacją kapitału zakładowego władza nadzorcza może w takim wypadku nakazać podwyższenie opłat (cen).

Wyjątek stanowią urządzenia, służące do podniesienia hygieny i oświaty, przy których wysokie opłaty mogłyby uniemożliwić korzystanie z nich ludności niezamożnej.

Art. 23.

1. Związkom komunalnym wolno celem uzyskania funduszów obrotowych na utrzymanie komunalnych urządzeń z zakładów dobra publicznego oraz przedsiębiorstw pobierać zaliczki na opłaty (art. 21 i 22) od osób, korzystających z tychże zakładów, urządzeń i przedsiębiorstw.

2. Wysokość zaliczek może być różniczkowana według stopnia zamożności tych osób. W razie udowodnionego ubóstwa zaliczka nie powinna być pobierana.

3. Uchwały w przedmiocie pobierania zaliczek, przewyższających jednomiesięczną opłatę, podlegają zatwierdzeniu władzy nadzorczej.

Art. 24.

1. Przepisy dotychczasowych ustaw o komunalnych opłatach na cele specjalne pozostają bez zmiany.

2. Wysokość tych opłat podlega regulacji w myśl art. 59.

3. Uchwały w przedmiocie ustanowienia i zmiany wysokości tych opłat nie podlegają zatwierdzeniu władzy nadzorczej.

B. Specjalne dopłaty.

Art. 25.

1. Związki komunalne winny pobierać na pokrycie kosztów założenia i utrzymania urządzeń i zakładów dobra publicznego specjalne dopłaty od tych właścicieli nieruchomości, przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, którym te urządzenia i zakłady przynoszą szczególnie korzyści gospodarcze lub udogodnienia. Wysokość specjalnej dopłaty winna być stopniowana w stosunku do wartości osiągniętych korzyści gospodarczych względnie udogodnień.

2. Odwołanie się tych właścicieli wymienionych w ustępie pierwszym wniesione w terminie, podlega rozstrzygnięciu władzy nadzorczej, wskazanej w art. 29. Dopóki rozstrzygnięcie nie nastąpi, uchwała nie może być wykonana w stosunku do osoby, która wniosła odwołanie.

3. Związki komunalne mogą na skutek osobnej uchwały nie pobierać specjalnych dopłat, jeżeli pokrycie kosztów założenia i utrzymania urządzeń i zakładów dobra publicznego komunalnemi podatkami, opłatami lub innemi dochodami jest wskazane w interesie publicznym, uchwała taka podlega zatwierdzeniu władzy nadzorczej (art. 29).

Art. 26.

1. Na pokrycie kosztów założenia i utrzymania zakładów i urządzeń dobra publicznego, powiatowe związki komunalne mogą pobierać specjalne dopłaty od mieszkańców tych niewydzielonych z powiatu gmin miejskich, którym te zakłady i urządzenia przynoszą korzyści lub udogodnienia.

2. Wymiar i pobór dopłat obliczonych na podstawie podatków państwowych, winien być dokonywany w ten sam sposób, jak wymiar i pobór dodatków do odnośnych podatków państwowych na rzecz gmin miejskich.

3. Uchwała powiatowego związku komunalnego w sprawie poboru specjalnych dopłat w myśl niniejszego artykułu podlega zatwierdzeniu Rady Wojewódzkiej.

Część III.

Inne źródła dochodowe.

Art. 27.

Uchwały związków komunalnych w sprawie zaciągnięcia pożyczek i objęcia poręki z wyjątkiem poży-

czek przeznaczonych na czasowe zasilenie funduszów kasowych, wymagają zatwierdzenia władz nadzorczych (art. 30.)

Art. 28.

Powiatowe związki komunalne powinny ze swych dochodów udzielać zapomóg tym gminom wiejskiem, których dochody mimo wyzyskania wszystkich źródeł dochodowych są tak szczupłe, że nie wystarczają na pokrycie wydatków bieżących.

Część IV.

Władze nadzorcze i ich postępowanie.

Art. 29.

Władzami nadzorczemi, właściwemi do działania w myśl niniejszej ustawy, o ile ona inaczej nie postanawia, są:

a) **w stosunku do gmin wiejskich bez względu na charakter tychże gmin Wydziały Powiatowe, a w cieszyńskiej części Województwa aż do wprowadzenia samorządu powiatowego Rada Wojewódzka.**

b) w stosunku do gmin miejskich i do powiatowych związków komunalnych, Rada Wojewódzka.

Art. 30.

1. Przeciw orzeczeniu wydziału powiatowego służy, o ile ustawa niniejsza inaczej nie postanawia, związkom komunalnym, a w wypadkach przewidzianych w art. 25 także osobom interesowanym, prawo wniesienia odwołania w ciągu 14 dni po doręczeniu orzeczenia.

2. Władzą, powołaną do rozstrzygnięcia tych odwołań i decydującą ostatecznie, jest Rada Wojewódzka.

Art. 31.

1. Uchwała, podlegająca zatwierdzeniu, winna być w ciągu dni 15 po jej powzięciu skierowana wraz z danemi, które wskaże rozporządzenie wykonawcze, bezpośrednio do przełożonej władzy nadzorczej. Jeżeli władza ta nie jest właściwą do zatwierdzenia uchwały, obowiązana jest w ciągu dalszych dni 7 uchwałę skierować do właściwej władzy nadzorczej, która w dniu otrzymania uchwały wyda poświadczenie odbioru.

2. Jeżeli uchwała jest należycie poparta danemi, wskazanemi w rozporządzeniu wykonawczem, władza nadzorcza wyda swe decyzje w przedmiocie zatwierdzenia w ciągu dalszych 30 dni, w razie braku tych danych zwróci ją w ciągu tygodnia po otrzymaniu uchwały do uzupełnienia.

3. Za dzień zawiadomienia o decyzji władzy nadzorczej w razie nadania na pocztę, uważa się dzień nadania na pocztę.

Art. 32.

Uchwała zatwierdzona ma moc obowiązującą od dnia jej powzięcia, jeżeli w uchwale lub w zatwierdzeniu nie jest oznaczony dzień późniejszy.

Art. 33.

Władza nadzorcza może odmówić rozpoznanie uchwały, nieprzedłożonej w terminie, oznaczonym w art. 31) ust. 1.

Art. 34.

O ile według innych ustaw uchwały związków komunalnych w sprawie pobierania podatku, opłat i dopłat względnie składek oraz zaciągania pożyczek, podlegają zatwierdzeniu władz nadzorczych, władzami właściwemi do zatwierdzenia tych uchwał są władze nadzorcze, wskazane w art. 29 przyczem art. 29 — 33 mają odpowiednie zastosowanie.

Część V.

Wymiar i pobór danin komunalnych.

Art. 35.

1. Wymiar i pobór samoistnych podatków komunalnych uskutecznia zarząd związku komunalnego lub organ przez ten zarząd upoważniony.

2. Wymiar i pobór dodatków komunalnych do podatków (opłat) państwowych, uskutecznia władza powołana do poboru i wymiaru podatków.

Art. 36.

1. Celem uzyskania wymiaru samoistnych danin komunalnych zarząd związku komunalnego lub organ przez ten zarząd upoważniony mają prawo:

a) żądać od stron lub ich zastępców prawnych oraz świadków i znawców odpowiedzi na określone pytania, w razie zaś wątpliwości co do udzielonych odpowiedzi, żądać od stron lub ich zastępców prawnych przedłożenia ksiąg handlowych i gospodarczych oraz innych dowodów.

b) zwracać się do zarządów innych związków komunalnych, jakoteż do władz państwowych o podanie podstaw opodatkowania, ujawnionych w wymiarze podatków państwowych i komunalnych.

2. Władze i organy komunalne zarówno jak i znawcy winny zachować w tajemnicy okoliczności i dane, które doszły do ich wiadomości przy wykonywaniu wspomnianych czynności.

Art. 37.

1. Aż do ustalenia wysokości **dodatków komunalnych** za rok bieżący pobiera się **dodatki** tymczasowe według normy ustalonej na rok poprzedni.

2. Kwota pobranych tymczasowo **dodatków komunalnych** będzie zaliczona na ich należność, ostatecznie ustaloną.

Art. 38.

O wymiarze samoistnych podatków komunalnych winien być każdy płatnik zawiadomiony indywidualnie przez doręczenie **orzeczenia** wymiarowego, o ile ustawy lub statuty podatkowe nie przewidują odmiennego sposobu zawiadomienia.

Art. 39.

W razie poboru dodatku komunalnego do podatków (opłat) państwowych zarząd związku komunalnego winien normę dodatku podać do wiadomości publicznej przez ogłoszenia w sposób w danej miejscowości przyjęty. Taksamo winne być ogłoszone uchwały w przedmiocie pobierania samoistnych podatków i opłat.

Art. 40.

1. Przeciwko wymiarowi samoistnych danin komunalnych służy płatnikowi prawo wniesienia odwołania w ciągu 14 dni do władz nadzorczych za pośrednictwem władzy, która dokonała wymiaru.

2. Termin 14-dniowy biegnie od dnia następnego po zawiadomieniu płatnika o wymiarze podatku względnie po wezwaniu go do uiszczenia danin innego rodzaju, o ile ustawy lub uchwały o poborze danin nie zawierają odmiennych postanowień.

3. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje obowiązku terminowego uiszczenia daniny.

4. Władzami powołanemi do rozstrzygnięcia i decydującemi ostatecznie są w cieszyńskiej części Województwa władze powołane w art 29.

5. Przepisy o środkach prawnych, służących płatnikom w górnośląskiej części Województwa przeciwko pociąganiu ich do opłacania danin komunalnych pozostają bez zmiany.

Art. 41.

1. Odrębne odwołania przeciwko wymiarowi dodatków do podatków państwowych są dopuszczalne tylko w razie zaprzeczenia prawa związku komunalnego do pobierania dodatków wogóle lub według stopy, określonej w orzeczeniu wymiarowem. Do takich odwołań stosuje się odpowiednio postanowienia zawarte w art. 40.

2. Poza wypadkiem wspomnianym w ustępie 1) odwołania przeciwko wymiarowi dodatków do podatków winny być wnoszone łącznie z reklamacjami, skargami lub odwołaniami przeciwko wymiarowi podatków państwowych.

Art. 42.

Podwyższenie, zniżenie, uchylenie, odpisanie, odroczenie zapłaty, lub zwrot podatku państwowego pociąga za sobą z mocy samego prawa odpowiednie podwyższenie, zniżenie, uchylenie, odpisanie, odroczenie, zapłatę lub zwrot dodatku komunalnego.

Art. 43.

1. Zwrot dodatków zarządza władza, która pobrała podatki (opłaty) państwowe.

2. O ile kwota dodatku komunalnego, ulegająca zwrotowi, nie będzie mogła być pokryta drogą potrącenia z wpływów należnych związkowi komunalnemu, przy następnej wypłacie (art. 49), winien związek komunalny dokonać zwrotu na wezwanie w ciągu dni 14.

Art. 44.

Artykuły 42) i 43) nie mają zastosowania w górnośląskiej części Województwa, gdy dodatki komunalne do podatków państwowych pobierane są samodzielnie przez związki komunalne. W tych wypadkach obowiązują dotychczasowe przepisy.

Art. 45.

1. Statuty samoistnych danin komunalnych winny ściśle oznaczać terminy płatności tych danin. W braku takiego oznaczenia zapłata winna nastąpić w terminie, ustalonym w orzeczeniu wymiarowem.

2. Dodatki komunalne do podatków państwowych winny być uiszczane równocześnie z podatkami (opłatami) państwowemi.

Art. 46.

1. Nieuiszczone w właściwym terminie samoistne daniny komunalne ściąga zarząd związku komunalnego w drodze egzekucji, do której stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji podatków i opłat państwowych.

2. Powiatowe związki komunalne mogą ściągać podatki albo somodzielnie, albo przy pomocy zarządów gmin miejskich i wiejskich.

3. W cieszyńskiej części Województwa nieuiszczone w właściwym terminie samoistne daniny komunalne, mogą być ściągane w drodze egzekucji sądowej na podstawie ustawy z 27. maja 1986 r. (Austr. Dz. U. P. Nr. 79).

4. Przepisy o ściąganiu danin w drodze egzekucji sądowej w górnośląskiej części Województwa nie ulegają zmianie.

Art. 47.

W razie nieuiszczenia we właściwym terminie danin komunalnych związki komunalne mogą pobierać odsetki i kary za zwłokę oraz koszty egzekucyjne według norm obowiązujących przy podatkach (opłatach) państwowych.

Art. 48.

Wpłaty na podatki (opłaty) państwowe, do których przypisane są dodatki komunalne, rozkłada się proporcjonalnie na podatki państwowe i dodatki wszystkich związków komunalnych z przynależnemi odsetkami i karami za zwłokę.

Art. 49.

1. Sumy wpływów z dodatków komunalnych do podatków (opłat) państwowych oraz z odsetek i kar za zwłokę z każdego miesiąca, będą wypłacone związkom komunalnym, uprawnionym do ich poboru w najkrótszym czasie, najpóźniej do dni 14 po upływie miesiąca.

2. Dodatki do podatków od spożycia, zużycia, względnie produkcji (art. 10) będą przekazywane do dni 15 na rzecz związków komunalnych.

Art. 50.

Przepisy o poborze podatków (opłat) państwowych, w szczególności o obowiązku zapłaty, terminie płatności, sposobie przymusowego ściągania z majątku ruchomego i nieruchomego, prawie zastawu na nieruchomości, odpisaniu z powodu niemożliwości ściągnięcia, przedawnieniu wymiaru i prawa ściągania oraz o prawie pierwszeństwa zastawnego na nieruchomościach, stosuje się odpowiednio do poboru dodatków do tych podatków (opłat) na rzecz związków komunalnych.

Art. 51.

1. Powiatowe związki komunalne w górnośląskiej części Województwa pobierają podatki bezpośrednio od indywidualnych płatników.

2. Postanowienie ustawy o daninach komunanlych z dnia 14. lipca 1893 r. (Rz. U. Pr. str. 152), dotyczące komunalnych podatków bezpośrednich z wyjątkiem przepisów o środkach prawnych, stosuje się odpowiednio do bezpośrednich podatków powiatowych, ze zmianami wprowadzonemi późniejszemi ustawami, jak również ustawą niniejszą.

3. Płatnikom przysługują środki prawne w myśl § 14) ustęp 2) i § 11) ustęp 4 i 5) ustawy o daninach powiatowych i prowincjonalnych z dnia 24. kwietnia 1906 (Zb. U. Pr. str. 159).

Część VI.

Kary.

Art. 52.

1. Kto w zamiarze uchylenia się od obowiązku płacenia danin komunalnych składa wobec właściwej władzy komunalnej nieprawdziwe lub niezupełne zeznania, albo też w tym samym zamiarze odmawia odpowiedzi na określone pytania, albo usuwa przedmioty podlegające daninom komunalnym, albo przedmiotów takich nie zgłasza do opodatkowania, podlega **karze pieniężnej do wysokości 20-krotnej sumy daniny utraconej lub na utratę narażonej.**

2. Kara nie uwalnia płatnika od obowiązku zapłacenia daniny.

3. Współwinny podlega karze zarówno ze sprawcą.

Art. 53.

Kto wezwany w charakterze świadka lub znawcy w zamiarze uwolnienia innej osoby od obowiązku płacenia danin komunalnych wobec właściwej władzy komunalnej odmawia złożenia zeznania lub składa fałszywe zeznania, podlega karze pieniężnej **w pierwszym wypdku do wysokości 500 złotych polskich w drugim wypadku do wysokości 1000 złotych polskich.**

Art. 54.

Kto jako członek zarządu komunalnego, urzędnik lub funkcjonarjusz komunalny bez upoważnienia właściwej władzy ujawni osobom niepowołanym okoliczności dane, które doszły do jego wiadomości przy wykonywaniu czynności wymienionych w art. 36), podlega karze aresztu na czas do 3 miesięcy i karze pieniężnej w wysokości do 3000 złotych polskich lub jednej z tych kar.

Art. 55.

1. Kary pieniężne za czyny wymienione w art. 52) i 53) wymierza zarząd związku komunalnego.

2. Jeżeli strona nie zgłosi w ciągu dni 14 po doręczeniu zawiadomienia o karze ustnie lub piśmiennie, żądanie rozpatrzenia sprawy w drodze sądowej, kara ulega wykonaniu. W razie przeciwnym zarząd związku komunalnego winien sprawy skierować do właściwego sądu powiatowego, który wdroży postępowanie karne w myśl ogólnych przepisów.

3. Kary pieniężne nałożone na mocy art. 52) i 53) podlegają egzekucji narówni z daninami komunalnemi i wpływają do kasy związku komunalnego uprawnionego do poboru daniny.

4. Do orzekania w sprawach o czyny wymienione w art. 54) są wyłącznie właściwe sądy powiatowe.

Art. 56.

Karę pieniężną na mocy art. 52) i 53) lub 54) w razie niemożności ściągnięcia zamienia sąd powiatowy na karę pozbawienia wolności na czas do 3 miesięcy.

Art. 57.

1. W uchwałach związków komunalnych mogą być przewidziane kary porządkowe do wysokości 350 złotych polskich za wykroczenia przeciwko przepisom o wymiarze i poborze danin komunalnych oraz statutom i stawkom podatkowym opartym na tych przepisach.

2. Uchwały takie — (ustęp 1) — podlegają zatwierdzeniu władz nadzorczych.

3. Kary wymierza zarząd związku komunalnego.

4. Do kar nałożonych na podstawie niniejszego artykułu mają zastosowanie przepisy zawarte w ustępie 2) i 3) art. 55). W górnośląskiej części Województwa stosuje się w wypadkach objętych niniejszym artykułem przepisy §§ 459) — 469) ustawy postępowania karnego.

Część VII.

Przepisy ogólne.

Art. 58.

Do dodatków komunalnych do poszczególnych podatków (opłat) państwowych, jak również do komunalnych podatków, samoistnych opłat, dopłat i kar pieniężnych mają odpowiednie zastosowanie postanowienia ustawy z 6. grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 127, poz. 1044).

Art. 59.

Oile ustawy nałożą na związki komunalne nowe zadania winny one zapewnić dostateczne źródła dochodów na pokrycie wydatków połączonych ze spełnieniem tych zadań.

Art. 60.

Budżet związków komunalnych winien być zarówno pod względem okresu budżetowego, jak i pod względem jednostki obliczeniowej dostosowany do budżetu Państwa.

Rozporządzenie wykonawcze określi termin zarówno wyłożenia budżetu związków komunalnych do publicznej wiadomości, jak i uchwalenia budżetu.

Art. 61.

Wyrazy „związki komunalne“ użyte w niniejszej ustawie bez bliższego określenia, oznaczają powiatowe związki komunalne, jakoteż gminy wiejskie i miejskie.

Art. 62.

Przepisy niniejszej ustawy dotyczące gmin miejskich mają zastosowanie także do gmin wiejskich o charakterze miejskim, a przepisy niniejszej ustawy, dotyczące gmin wiejskich mają zastosowanie także do gmin miejskich o charakterze wiejskim. Gminy wiejskie o charakterze miejskim, jakoteż gminy miejskie o charakterze wiejskim oznacza Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu na wniosek Rady Wojewódzkiej **bez naruszenia przepisów art. 4 ust. 2. statutu organicznego (ustawa z dnia 15. lipca 1920 r.)**

Przepisy tego artykułu nie odnoszą się do art. 29. niniejszej ustawy.

Art. 63.

Aż do wprowadzenia samorządu powiatowego w cieszyńskiej części Województwa, uprawnienia, służące powiatowym związkom komunalnym z mocy niniejszej ustawy służą wydziałom dróg powiatowych, z drugiej strony wydziały te spełniają obowiązki, ciążące z mocy niniejszej ustawy na powiatowych związkach komunalnych.

Art. 64.

Aż do zlikwidowania obszarów dworskich w górnośląskiej części Województwa na podstawie ustawy z dnia 10. lipca 1923 r. (Dz. U. Śl. Nr. 29, poz. 161) uprawnienia, służące gminom z mocy niniejszej usatwy, służą na obszarach dworskich powiatowym związkom komunalnym, które zobowiązane są oddać sąsiadującym z temi obszarami gminom tę część dochodu, jakaby im z tego tytułu przypadła, po połączeniu się z temi obszarami. W razie sporu co do podziału tych podatków, rozstrzyga Rada Wojewódzka.

Część VIII.

Przepisy końcowe.

Art. 65.

1. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od 1. stycznia **1924 r.**

2. Przepisy dotyczące poborów podatków komunalnych, wymienione w art. 2. i 3. obowiązują od 1. stycznia 1923 r.

3. Przepisy art. 7 ustępu 1, 2. i 3. obowiązują w cieszyńskiej części Województwa od 1. stycznia 1923 r. na górnośląskiej części Województwa z chwilą rozciągnięcia ustawy z 14. maja 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 58, poz. 412).

4. Przepisy co do pobierania podatków komunalnych, wymienione w artykułach 5, 6, 10, 12, 14, 15, i 16, nabierają mocy z pierwszym dniem następnego miesiąca po ogłoszeniu niniejszej ustawy.

5. Komunalne podatki samoistne i dodatki do podatków pobrane na rok podatkowy 1924 na zasadzie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, podlegają zaliczeniu na poczet właściwych danin należnych związkom komunalnym na podstawie tej ustawy.

6. Związki komunalne są obowiązane uzgodnić swe uchwały — statuty, regulaminy itp. dotyczące danin komunalnych, z przepisami niniejszej ustawy najpóźniej do **końca września 1924 r.** Uchwały te tracą moc obowiązującą z dniem **30. września 1924 r.**

Art. 66.

Przepisy ustaw, sprzeczne z niniejszą ustawą tracą moc obowiązującą, o ile inne ustawy powołują się na takie przepisy, należy zamiast nich odpowiednio stosować przepisy niniejszej ustawy.

Art. 67.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Wojewodzie.

Uwaga: Przepisy noweli z 17. V. 1926 odnośnie do rozdziału wpływów z podatku przemysłowego i dochodowego (Art. 7 i 9 a — f) wchodzą w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od 1. lipca 1926 r., z wyjątkiem przepisów o podatku od budynków (Art. 2, p. 4), które to przepisy obowiązują od 1. stycznia 1926 r.

—o—

Zrzeszenie samopomocy gmin wiejskich w Polsce.

Zarząd Zrzeszenia Samopomocy Gmin Wiejskich w Polsce, wypełniając zadania w zakresie obrony praw i interesów samorządu gminnego, przesłał do władz centralnych szereg memorjałów, w których malują się obecne potrzeby i bolączki samorządu gminnego, a mianowicie: I) memorjał do Ministerstw: Spraw Wewnętrznych, Skarbu i Robót Publicznych w sprawie bezrobocia w tak zwanych gminach miasteczkowych i przemysłowych, których najwięcej znajduje się w województwach Kieleckiem i Warszawskiem. W związku z tym Rady gminne wystąpiły o pożyczkę rządową, niezbędną dla rozpoczęcia robót inwestycyjnych, przy których znajdą zatrudnienie bezrobotni. Memorjał zaznacza, że starania gmin o uzyskanie pożyczki spotkały się z oporem sfer rządowych, które niesłusznie uważają, iż mogą wyłącznie z pożyczek korzystać miasta i powiaty. Należy przypuszczać, iż złożone postulaty gmin, przedstawione przez Zrzeszenie Samopomocy Gmin, znajdą całkowite zrozumienie wśród czynników miarodajnych. II) Memorjał do Ministerstw: Spraw Wewnętrznych, Skarbu i Reform Rolnych w sprawie kredytu dla drobnego rolnictwa, zwraca uwagę na obecne położenie gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych, które nie mogą wypełniać swych zadań dla braku kapitału obrotowego. Gminy domagają się o wyjednanie do dyspozycji Państwowego Banku Rolnego, na potrzeby ludności wiejskiej kredytu w wysokości około 15000 zł dla każdej kasy gminnej pożyczkowo-oszczędnościowej na czas do lat 5. III) Memorjał do Ministerstwa Skarbu o uskutecznienie poprawek mylnej klasyfikacji gruntów, podawanych w nakazach Urzędów skarbowych przy poborze podatku gruntowego, co powoduje niejednokrotnie niczem nieusprawiedliwione powiększanie się ciężarów podatkowych. W memorjale zwrócono uwagę na fakt, iż Urzędy skarbowe reklamacyj gromad uwzględniać nie chcą, pozostawiając w dalszym ciągu do użytku służbowego fałszywe i przestarzałe klasyfikacje. IV) Memorjał do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie organizacji Samopomocy Gmin Wiejskich wskazuje na niewłaściwość utrudniania gminom wiejskim przez niektóre władze administracyjne I-ej instancji przystępowania do organizacji, mającej na celu obronę żywotnych interesów gminy.

Zrzeszenie Samopomocy Gmin Wiejskich w Polsce skupia w sobie narazie gminy b. Królestwa Kongresowego i Ziem Wschodnich, dążąc do rozszerzenia swej działalności na pozostałe dzielnice Polski. Organizacja ta, wnikając we wszystkie przejawy i potrzeby życia gminnego, pracuje nad podniesieniem życia gospodarczego i kulturalnego gmin wiejskich, dążąc wysiłkami swymi do podniesienia przez samorząd uświadomienia obywatelskiego wśród ludności wiejskiej. W tym celu Zrzeszenie wydaje własny organ p. t. „Głos Gminy Wiejskiej", pod redakcją Bronisława Wesołowskiego i Wacława Dunina oraz inne wydawnictwa samorządowe. Ostatnio wydana została książka p. t. „Zadania Rad Gminnych", napisana przystępnie i rzeczowo przez Stanisława Gliszczyńskiego.

Przy biurze Zrzeszenia (Warszawa, Sosnowa 1) znajduje się dział porad prawnych, udzielanych gminom we wszystkich sprawach samorządowo administracyjnych prowadzony przez wice-prezesa mecenasa Wacława Dunina i Dyrektora Bronisława Wesołowskiego. Z działu tego gminy korzystają skwapliwie, gdyż znajdują tam zawsze wszelkie potrzebne informacje i pomoc prawną udzielaną bezpłatnie.

—o—

Tomasz Ptak, nadsekretarz miejski, Lubliniec.

Państwowy podatek przemysł. a Urzędy Skarbowe.

W nr. 4 i 5 „Orędowwnika Samorządu“ poruszyłem sprawę nierównomiernego traktowania przez Urzędy Skarbowe przedsiębiorstw jak n. p. elektrownie, które liczne związki samorządowe w Województwie Śląskiem posiadają pod swoim zarządem i prowadzą na własny rachunek, a które w należytem pojęciu ustawy z dnia 14. maja 1923 r. w przedmiocie państwowego podatku przemysłowego (Dz. U. R. P. nr. 58 poz. 412) takie przedsiębiorstwa uważały za urządzenia użyteczności publicznej.

Przytoczyłem przykłady, że niektóre Urzędy Skarbowe cytowaną ustawę pojęły tak, jak ją faktycznie pojęć należy, to znaczy, że uważając elektrownie miejskie za urządzenia użyteczności publicznej, dotyczące związki samorządowe do państwowego podatku nie pociągały.

Widocznie tylko Urząd Skarbowy w Lublińcu stoi w tej sprawie na innem stanowisku, albowiem tut. elektrownię miejską i związany z nią obrót armatur elektrycznych zaliczył do przedsiębiorstw przemysłowych wzgl. handlowych na zysk obliczonych. Nadmieniłem, że skutkiem takiego potraktowania sprawy tut. Magistrat musiał zapłacić blisko 13.000 zł podatku łącznie z odsetkami i karą za zwłokę. Ale nie dosyć na tem. Urząd Skarbowy w Lublińcu widocznie nie chcąc uznać swego błędu, dalej kroczy po raz sobie obranej drodze.

Dnia 25. 2. rb. doręczono Magistratowi 5 orzeczeń karnych Urzędu Skarbowego z dnia 5. 2. rb., że rzekomo w terminie przepisanym nie złożył zeznań o obrocie. Grzywny jakie Magistratowi za rzekome przewinienie wymierzono, rozsegregowano w następujący sposób: 25 zł za I półrocze 1924 r., 25 zł za II półrocze 1924 r., 25 zł za I półrocze 1925 r., 100 zł za II półrocze 1924 r., 100 zł za I półrocze 1925 r.

Nie pomogły nic uzasadnione tłómaczenia Magistratu, że zaniechanie składania zeznań o obrocie nie można przypisać złej woli lub lekkomyślności. lecz że zaniechano je jedynie z tego powodu, że Magistrat stał i dziś jeszcze stoi na stanowisku, że elektrownie miejskie należą do urządzeń użyteczności publicznej i że na tem samem stanowisku stoją inne Urzędy Skarbowe. Dalej, że Magistrat zgłosił swego czasu sprzeciwy i czekał na ich rozstrzygnięcie, a gdy rozstrzygnięcie nadeszło, Magistrat świadectwa przemysłowe wykupił i zapłacił nietylko podatek ale i odsetki. Urząd Skarbowy w Lublińcu potraktował Magistrat jak wołającego na puszczy i prośbę Magistratu o umorzenie kar odrzucił.

Wobec tego Magistrat od orzeczenia karnego Urzędu Skarbowego w Lublińcu zgłosił do Sądu Powiatowego w Lublińcu odwołanie powołując się na przytoczone już w Nr. 4 i 5 „Orędownika Samorządu“ artykuły, paragrafy i ustępy ustawy o państwowym podatku przemysłowym, podkreślając zresztą, że zapatrywanie i stanowisko Magistratu potwierdza rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu z dn. 8. 8. 1925 r. (Dz. U. R. P. nr. 79 poz. 550), które w § 3 wyraźnie elektrownie miejskie do przedsiębiorstw użyteczności publicznej zalicza.

Sprzeciw ten zgłosił Magistrat jeszcze z powodów formalnych ponieważ orzeczenie karne skierowane zostało przeciwko Magistratowi, a nie miastu Lubliniec. Nie Magistrat bowiem jest właścicielem elektrowni, lecz komuna miejska Lubliniec. W myśl § 56 p. c. powinny orzeczenia karne wymierzone być gminie Lubliniec jako stronie podmiotowej a nie Magistratowi, który wpra-

Samorząd w Belgji.

G. Glanton, nacz. wydziału robót publ. w Etterbeck (Belgja) napisał dla Pracownika Samorządowego ciekawą rozprawę, z której podajemy poniżej wyjątek, trakt ujący terytorjalnym samorządzie w Belgji.

Gmina w Belgji jest jednostką zarazem terytorjalną, polityczną i administracyjną, która utworzyła się naturalnie, ze zbiorowiska mieszkańców, zamieszkujących tę samą miejscowość i utrzymujących stosunki sąsiedzkie.

Administruje gminą władza polityczna, obieralna i samorządna, której działanie rozciąga się — pod kontrolą władz centralnych — na wszystkie sprawy gminne, a polega głównie na tem, aby zapewnić obywatelom porządek i organizację, niezbędną w życiu publicznem w ramach ogólnych instytucyj narodowych.

Jak wszystkie inne władze konstytucyjne, „władza gminna“ pochodzi od narodu.

Ani od władzy politycznej, wybranej przez głosowanie powszechne, ani nawet od burmistrza, który w innych krajach jest urzędnikiem zawodowym, nie wymaga się żadnej szczególnej gwarancji znajomości spraw administracyjnych.

W pluralnym systemie głosowania (tj. z wyborcami o 1, 2, 3 lub 4 głosach) ciało wyborcze powierzało swe mandaty ludziom, wybranym przeważnie z pośród mieszczaństwa, przedstawiającego pewną kulturę umysłową. Odkąd jednak system ten w r. 1921 zastąpiono przez głosowanie powszechne i równe (1 człowiek — 1 głos) władze polityczne zdemokratyzowały się. Wpływ systemu większości, wprowadzonego dość nagle w okresie zamętu powojennego, uszczuplił biegłość administracyjną ciał obieralnych. To też dziś bardziej niż kiedykolwiek, dobra administracja gminy znajduje się w stosunku prostym do wartości urzędników gminy — i prawidłowy bieg spraw gminnych zależy przedewszystkiem od biegłości zespołu zawodowego w sprawach samorządowych, t. j. od sekretarza gminnego i urzędników gminnych wszystkich stopni.

W gminach mniejszych administrację samorządową wykonywał dawniej proboszcz (gmina odpowiadała bowiem parafji) co do aktów stanu cywilnego a nauczyciel co do wszystkich innych aktów, których sporządzanie wymaga pewnego wykształcenia.

Gminy belgijskie nie wywodzą swego rodu z organizacji gminnej Rzymian; ich bezpośrednią kolebką nie są również instytucje germańskie. Kiełkowały już pod panowaniem Franków, wyrastać poczęły w pełni okresu feodalnego, rozwinęły się i rozkwitły w wiekach XII i XIII, zupełnej zaś dojrzałości dosięgły w wiekach średnich.

Już w wieku X okazuje się zjawisko społeczne nader ciekawe, mianowicie ruch w łonie miast belgijskich,

wdzie jest organem i zastępcą gminy, lecz nie posiada żadnej okoliczności prawnej i materjalnej.

Na rozprawie sądowej dnia 20. 4. 1926 r. Sąd Ławniczy uwolnił miasto od winy i kary i tem samem stanął na stanowisku, że elektrownie miejskie należą do przedsiębiorstw użyteczności publicznej.

—o—

W obronie samorządu.

Rada Naczelna Związków Pracowników Samorządowych, reprezentująca ogół zorganizowanych pracowników komunalnych w Polsce, nie zabierała dotąd głosu w dyskusji, jaka się toczy na temat losów samorządu w Rzeczypospolitej. Z wypowiedzeniem swego zdania wstrzymywaliśmy się rozmyślnie, chcąc uniknąć możliwych podejrzeń, jakoby nami kierować miał wzgląd na nasze własne interesy zawodowe. Kiedy jednak tocząca się dyskusja doszła do tego stopnia zaostrzenia, że poczyna się kwestjonować samą zasadę samorządu, kiedy równolegle z tem polityka władz centralnych i praktyka nadzoru nad samorządem doprowadziła do tak daleko sięgających ograniczeń swobody działania związków komunalnych, że z samorządu pozostały zaledwie formy bez istotnej treści — w tej przełomowej, zdaniem naszem, dla samorządu chwili, uważamy za konieczne wypowiedzieć publicznie, co o tej sprawie myślimy.

Sądzimy, że mamy prawo wypowiedzieć swoje zdanie nietylko jako pracownicy, którzy swój byt materjalny z losem samorządu związali, ale także jako obywatele Rzeczypospolitej. Kiedy bowiem odradzało się Państwo Polskie i równocześnie z innemi instytucjami niepodległości państwowej tworzył się lub odradzał samorząd polski, wtedy my, mając przed sobą otworem szerokie pole różnorodnej pracy, wybraliśmy samorząd. Czyniliśmy to z pełną świadomością, wstępowaliśmy, nie zmuszeni do tego warunkami, w służbę nietylko związków komunalnych, ale i w służbę idei samorządu. Albowiem ocenialiśmy należycie doniosłą rolę samorządu w Polsce, wierzyliśmy w wielką jego misję tworzenia i utrwalania podstaw prawdziwej niezawisłości państwowej.

Jako obywatele Rzeczypospolitej, stojący najbliżej samorządu, zabieramy dziś głos, ażeby powiedzieć rządowi, ciałom ustawodawczym i całemu społeczeństwu: źle się dzieje z samorządem. Sprzysięgły się wszystkie moce, nieprzyjazne samorządowi, aby go zniesławić i zniszczyć. Posadzono go na ławie oskarżonych i uczyniono odpowiedzialnym za niepopełnione winy. Dotąd jeszcze samorząd nie rozpoczął normalnej działalności, bo mu jej rozpocząć nie pozwolono, nie dając mu nawet podstaw prawnych działania — a już się go z góry potępia. Dotąd jeszcze samorząd nie mógł skorzystać ze swobody działania, jaka mu się z jego istoty należy, bo mu tej swobody nie dano, każąc działać pod dyktandem i najściślejszą opieką, a już oskarża się go i sądzi. Przypisuje się mu błędy, popełniane przez samych oskarżycieli. A czyni się to wszystko po to, ażeby i tak już ponad wszelką miarę skrępowany samorząd jeszcze bardziej skrępować, aby wolnemu obywatelowi Rzeczypospolitej odebrać resztkę bezpośredniego wpływu na administrację publiczną, jaki dziś wywiera jedynie za pośrednictwem samorządu. Każdy nowy krok w sprawach samorządu, przynosi pogorszenie i oddala nas od urzeczywistnienia przepisów Konstytucji, które cały ustrój Rzeczypospolitej każą oprzeć na zasadach szerokiego samorządu.

Uważamy za swój obowiązek stwierdzić publicznie, że — naszem zdaniem — środków naprawy istniejącego zła szukać należy nie w różnego rodzaju dorywczych zarządzeniach, stosowanych pod hasłem sanacji, a go-

---

poczęty z dążności do ich wyzwolenia politycznego, ruch, który będzie następnie stale postępował, a którego niezmiennym hasłem będzie samorząd administrcayjny — „self-governement".

Gdy we Francji, w czasie wypraw krzyżowych ruch ten wybucha powstaniami, to w Belgji posuwa się naprzód powoli, lecz stale na podobieństwo rozkwitu roślin, według praw natury, która, jak powiada Linneusz, „nie robi skoków".

Punkt wyjścia tego pragnienia odnaleść można w wielkiej reformie Karola Wielkiego, ustanawiającej w miastach ławników (scabini)[1], urzędników orzekających (definitifs), zarazem administracyjnych i sądowych, mianowanych dożywotnio, a wybieranych z klasy ludzi wolnych — zamiast dawnych t. zw. „centenies", urzędników czasowych, będących tylko wykonawcami i zwykłymi delegatami pana feodalnego.

Od tej chwili ruch samorządowy stawia sobie cel podwójny: nadać wszystkim zbiorowiskom sądownictwo jednakowe i objąć niem nietylko ludzi wolnych, lecz i pańszczyźnianych, następnie uzyskać zniesienie podatków uciążliwych i narzuconych, oraz przyjąć zasadę, iż „nikogo nie wolno opodatkować wbrew jego woli". Wynikiem ostatecznym ziszczenia tych dążeń miały się stać: 1. wolność osobista, 2. niezależność sądów i 3. niezależność administracyjna.

W Belgji ów potrójny cel osiągnięto prędzej i zupełniej, niż w krajach sąsiednich, zwłaszcza we Francji. Tłomaczy się to głównie różnicami narodowościowemi. Ruch samorządowy zawdzięcza swój rozkwit również wspólnocie uczuć rządzących, i rządzonych, bo jedni i drudzy należeli do narodu, w którym składnik germański pozostał jednak jeszcze dosyć silny, aby równoważyć tradycje despotyczne składnika celtycko-romańskiego.

Najazdy normańskie sprzyjały, od samego początku budzeniu się wśród ludności miast belgijskich sił przyrodzonych; siły te zaś były dość potężne, aby zmusić władcę do układów i ustępstw w postaci coraz to nowych przywilejów, zwanych także swobodami gminy.

Każdy z tych przywilejów zjawiał się dopiero wówczas, gdy, że tak powiem, wybiła godzina jego, cała zaś historja Belgji jest długiem pasmem walk o swobodę gminy, tej komórki żywotnej niepodległości kraju.

Jest rzeczą pewną, iż aczkolwiek wyraz gmina, oznaczający zbiorowisko, cieszące się potrójnem prawem: swobody osobistej, niezależności sądu i niezależności administracyjnej, pojawia się w kronikach, pisanych dopiero w czasie wojen krzyżowych (wiek XII i XIII), to jednak przodkowie nasi korzystali z najbardziej istotnych składników tych trzech swobód już w okresie feodalnym.

Atoli dopiero wiek XIV, w okresie, znanym w dziejach naszych pod znamienną nazwą okresu samorządowego (1270 — 1384), przyczynił się, że szeroko rozpo-

dzących w samorząd i w Konstytucję, lecz w nawrocie do podstaw i w przeprowadzeniu gruntownej reorganizacji zgodnie z Konstytucją. Najważniejszym warunkiem sanacji jest stworzenie normalnych i stałych podstaw działania samorządu. Dlatego zwłoka w uchwaleniu ustaw o ustroju samorządu jest ciężkiem wobec państwa przewinieniem, którego nic usprawiedliwić nie może, podobnie jak i zwlekanie z zarządzeniem nowych wyborów do reprezentacyj komunalnych oraz powierzanie funkcyj, które powinny sprawować organy wybieralne, czynnikom mianowanym. Jesteśmy przekonania, że tylko ustalenie normalnego porządku prawnego, uwzględniającego naczelne zasady, na których Konstytucja oparła ustrój Rzeczypospolitej, wyprowadzi państwo z chaosu, w jaki je wtrąciły tymczasowe normy, wydawane doraźnie w atmosferze nerwowego podniecenia. W owym normalnym ładzie, obejmującym podstawy istnienia państwa, znaleźć się musi miejsce dla samorządu, wyposażonego w szerokie i wyraźnie określone kompetencje i szeroką swobodę działania, umożliwiającą obywatelowi wydatne wpływanie na bieg spraw publicznych.

Składając powyższe oświadczenie, dalecy jesteśmy od przeceniania znaczenia naszego głosu i naszego wpływu w społeczeństwie. Sądzimy jednak, że uzdrowienie życia publicznego w Polsce wymaga, aby każdy obywatel i każda zorganizowana grupa obywateli wyraźnie i publicznie wypowiadała, do czego dąży. Dlatego publicznie stajemy w obronie Samorządu, w obronie Konstytucji i w obronie Demokracji, której samorząd służy.

Rada Naczelna Związków:

Związek Zawodowy Pracowników Miejskich
Związek Pracowników Samorządu Powiatowego
Związek Pracowników Administracji Gminnej.

Kronika.

Katowice. Firma Czesław Miarczyński w Katowicach ożywiona chęcią wyparcia z tut. terenu wyrobów niemieckich a zastąpienia ich fabrykatami krajowymi, złączyła w swych rękach zastępstwo szeregu fabryk krajowych, umożliwiając przez to całkowite zaspokojenie potrzeb straży pożarnych, gmin i miast w kierunku kompletnego wyekwipowania straży tak we wszelkie tabory, sikawki, ręczne, konne i motorowe, drabiny zwykłe i automatyczne, jak również w węże gumowe i niegumowane, mundury strażackie i t. d. z drugiej strony zaś kryjące zapotrzebowanie Gmin i Miast odnośnie do maszyn i narzędzi niezbędnych do czyszczenia ulic, kanałów i t. d.

Z naszej strony znając solidność firmy, możemy usiłowaniom firmy Czesław Miarczyński życzyć jaknajlepszego powodzenia, interesowanym zaś strażom pożarnym, Gminom i Miastom firmę polecamy.

Ostrów Wkp. (Z rady miejskiej.) W dniu 10 maja odbyło się posiedzenie Rady Miejskiej, które zostało zwołane celem przyjęcia udzielonej pożyczki, w wysokości 20.000 złotych, przyznanej miastu przez Ministerstwo Robót Publicznych na prace inwestycyjne dla zatrudnienia bezrobotnych.

Sprawę przyjęcia pożyczki referował p. radny Lis, poczem Rada Miejska jednogłośnie przyjęła i zatwierdziła uchwałę Magistratu i Komisji finansowej, dotyczącą przyjęcia pożyczki w wysokości 20.000 zł, oprocentowanej po 6 proc. na trzy lata, którą miasto spłacać może ratami, począwszy od 1 maja 1927 r.

---

wszechniły się swobody, poprzednio zdobyte przez garstkę.

Korzystanie z „self-governement'u" przez mieszczaństwo dopełnia tego dzieła, tak doniosłego w sobie samem i skutkach.

Niestety zawistne współzawodnictwo miast sprawiło, że rozkwit gmin belgijskich szybko przeminął.

Samorząd gminny chyli się ku upadkowi. A dźwignie się dopiero w pięć wieków później. Wtedy już ogarnie go jedna władza rządowa, ziszczona przez konstytucję z r. 1831.

Ażeby rozumieć istotę tego zjawiska, które wkracza w dziedzinę psychologji, stosowanej do życia narodów, obejmującego wiek dziecięcy, młodzieńczy i dojrzały — należy zauważyć, iż dawne swobody i przywileje nie stanowiły jeszcze o wolności; były tylko jej formą pisaną. Brakowało im podstawy, któraby uczyniła je nieodwołalnemi i niemożliwemi do wydarcia, mocniejszemi od pergaminów, wystawionych na ząb czasu i na podarcie ręką mocniejszego.

Brakło samorządowi dawnych gmin tych prerogatyw i praw, których korzenie niezniszczalne czerpią swe soki i siły w osobowości intelektualnej i moralnej; gmina, historyczna nie posiadała świadomości praw człowieka.

Pozatem nie zdołał jeszcze wyplenić ze siebie starego nałogu zamykania wszystkich uczuć w ciasnym obrębie miasta i spoglądania jak na wroga na wszystko nieswoje: pojęcie ojczyzny nie wybiegało poza jej mury. Tak oto niespodzianie walki wewnętrzne zahamowały postęp swobód publicznych, zmierzający ku wolności obywatelskiej. Gminiacy średniowieczni własnemi rękami utorowali drogę dla władzy obcej, która panowała nad Belgją aż do rewolucji wyzwoleńczej z r. 1830 uświęcającej niepodległość.

Wielki publicysta francuski de Tocqueville określił rolę gminy nader dokładnie temi słowy: „Jedyne stowarzyszenie, które jest tak dalece przyrodzone, że wszędzie, gdzie tylko się ludzie skupią — gmina tworzy się sama przez się. Gromada tedy gminna istnieje u wszystkich ludów, jakiekolwiek są ich zwyczaje i prawa".

„W gminach tkwi siła narodów wolnych; instytucje samorządowe tem są dla wolności narodów, czem szkoły początkowe dla nauki. Udostępniają ją ludowi, pozwalają spokojnie zamaskować w niej i nawyknąć do posługiwania się nią".

Tej roli gmina nigdzie nie spełniła lepiej i dokładniej, jak w Belgji, wbrew przemocy obcych, którzy panując nad tym krajem, nadaremnie usiłowali ugiąć go pod jarzmem.

Gminy belgijskie potrafiły utrzymać swe swobody samorządowe za cenę walk krwawych, zarówno z wrogiem wewnętrznym, jak i zewnętrznym. Powodzenia zaś wieńczące ich bohaterskie wysiłki, dodają blasku po-

Nadesłane.

Dlaczego nie znamy miasta, w którem mieszkamy? Masowo spotykanym, zwłaszcza tu na G. Śląsku, objawem jest, że stali mieszkańcy, mieszkający od lat w Katowicach, nie orjentują się należycie w rozkładzie miasta i w nazwach jego ulic. Co jest powodem tego? Otóż to, że idąc ulicą nie widzimy wypisanej jej nazwy. Tabliczek, bowiem, których zadaniem jest informowanie o nazwie ulicy, znajdujących się tylko na jej początku, lub końcu, prawie nigdy oko nasze nie zauważy, szukając zwykle cech odróżniających każdą ulicę od drugiej, jak wygląd zewnętrzny domów, sklepów i t. d. Temu potrafiła zapobiedz cała Polska z wyjątkiem G. Śląska, umieszczając obok bram domu latarki oświetlone z napisem objaśniającym nas o nazwie ulicy, numerze orjentacyjnym i przynależności do komisarjatu Policji, które szczególnie teraz po ulepszeniu ich mimo wolnie przyciągają oko swym wyglądem, zwłaszcza wieczorem, gdy wewnątrz płonie żarówka, oświetlająca bramę i chodnik.

Zastanowiwszy się głębiej widzimy, że latarka taka daje nam jeszcze szereg innych korzyści. Tak oświetlając przestrzeń kilkunastu metrów przyczynia się do podniesienia bezpieczeństwa publicznego, utrudniając z jednej strony rozmaitym szumowinom ich niecną robotę w nieoświetlonych bramach, ułatwiając z drugiej strony przechodniom wejście do ciemnych sieni. Również podnosi ona moralność publiczną. Niejednokrotnie bowiem można zauważyć, przy ulicach o słabszym ruchu pieszym, czy kołowym, przed bramą domu parki korzystające z osłony ciemności. Nadto przyczynia się taka lampka, także do podniesienia czystości miasta. Przecież żadne miejsce nie nadaje się tak do zanieczyszczenia, jak ciemny zakątek bramy.

Miasto wreszcie zyska na wyglądzie estetycznym, wiadomem jest bowiem, że efektownie wykonana lampka zawsze nęci oko, czego dowód mamy w oświetleniu zbytkownym niejednokrotnie wystaw sklepowych, oraz urządzeniu tak skutecznych reklam świetlanych.

Gdy się jeszcze uwzględni minimalny koszt nabycia i utrzymania takiej latarki, dojdziemy faktycznie do przekonania, że ich zaprowadzenie jest piekącą potrzebą każdej kulturalnej miejscowości.

Czcionkami i drukiem:
Drukarni Narodowej Partji Robotniczej w Katowicach.

trójnej dziedzinie: rzemiosł, nauki i sztuki, która wiekami tak świetnie jaśnieje w naszych wielkich miastach.

Oto dlaczego Belgja zawdzięcza gminom tę rzecz bezcenną — że zachowała poprzez okres despotyzmu i tyranji, charakter swoisty, o którym Juste Lipse mógł powiedzieć: „Jak przesmyk, który oddziela morze Egejskie od morza Jońskiego, przeszkadza zderzeniu się i zmieszaniu ich fal, tak nasza mała Belgja zdaje się powstrzymywać wielkie mocarstwa, które wtargnęłyby wszędzie i rozpostarły się na wszystkie strony“.

To zdanie zaiste prorocze, sprawdziło się raz jeszcze podczas wojny r. 1914—1918 przez cały czas okupacji niemieckiej.

Przyczyniwszy się w najgłębszym spokoju przez osiemdziesiąt lat zgórą do rozkwitu naszych instytucyj, samorząd okazał się teraz szańcem najskuteczniejszym i schroniskiem naszej wolności najpewniejszem. Względnie łatwo było najeźdźcy, zdawna przygotowanemu, wejść stopniowo we wszystkie urzędy, zależne bezpośrednio od nieobecnej władzy centralnej, choć Belgowie słusznie się opierali temu na podstawie konwencji haskiej i własnych ustaw; uszczuplił wróg poważnie tym sposobem nasze wolności konstytucyjne. **Natomiast nie zdołał zniszczyć samorządu gminnego, bał się bowiem, aby nie rozsadzić machiny administracyjnej kraju, aby nie sparaliżować jej działania i nie rzucić kraju najechanego na pastwę anarchji,** szkodliwej nawet dla jego własnych planów.

Oczywiście, przejawy samorządu skurczyły się do granic, w których można go było wykonywać wobec prześladowczej i drobiazgowej kontroli wroga. Lecz ciągłe, uporczywe i niewzruszone stwierdzanie przez gminy zdecydowanej woli, że nie dopuszczą, aby wydarto im samorząd, znajdowało donośny odgłos moralny zarówno wewnątrz kraju, jak w armji i zagranicą.

Zdecydowana postawa zarządów gminnych, przeciwstawiających wrogowi nieprzedawnione prawo gminy do samorządu, jest symbolem oporu, który zaznacza się od pierwszej chwili najazdu aż do wyzwolenia kraju.

Tkwiąc korzeniami w przeszłości, której ogólne zarysy historyczne naszkicowaliśmy, opór ten objawił się, nietylko śród wybrańców gminnego ciała wyborczego przedstawiających wolę ludności, ale także śród zespołu administracyjnego gmin.

Wszyscy bez wyjątku pracownicy, od najskromniejszych robotników do urzędników najwyższych, spełnili swój obowiązek. Wielu zaś swą patrjotyczną wolę obrony swobód gminnych przypłaciło utratą wolności osobistej.

[1]) Instytucja ławników, zniesiona we Francji w r. 1789, pozostaje wciąż jeszcze jednym ze składników organizacji samorządowej gminy belgijskiej. (C. d. n.)